

B'

ΣΥΜΠΛΗΡΩΤΙΚΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ἀξιότιμε κ. Γουλιέλμω Μπιάστ,

Ἀθήνησι, τῆ 6 Ἀπριλίου 1901.

Ἀναγνοὺς μετ' ἐπιστασίας τὰς περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Φ. Βέλπεργ, σπεύδω ὅπως ὑποδείξω ὑμῖν ἀνακριθείας τινάς, ἅς ἀνέγνων ἐν τῷ 3ῳ τεύχει τῆς ὑφ' ὑμῶν ἐκδοθείσης « Ἀρμονίας », περιοδικῶ ὡς ἀληθῶς τιμῶντος τὸν ἐκδότην, περὶ Τόμπρα, οὗ τυγχάνω ἀνεψιὸς πρὸς πατρός.

Ὁ ναύαρχος Τομπάζης προσεκάλεσεν ἐκ Ψαρῶν, ὅπου μετὰ τῆς πατρικῆς του οἰκογενείας διεσώθη μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῶν Κυδωνιῶν, τῆς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὁάσεως κατ' Ἀμφρόσιον Φιρμῖνον Διδότον, οὐχὶ τὸν Ἰωάννην, ἀλλὰ τὸν Κωνσταντῖνον Τόμπραν, ὅστις ἐστάλη πρὸς ἐκμάθησιν πάντων τῶν εἰδῶν τῆς τυπογραφικῆς τέχνης ὑπὸ τοῦ εὐπατρίδου συμπολίτου του Ν. Ἐμμανουήλ Σαλτέλη, κατὰ σύστασιν καὶ προτροπὴν τοῦ εἰρημένου φιλέλληνος Γαλάτου, ὃν ἐλευθερίως πάνυ ἐδίδαξεν ἐν Παρισίοις.

Ὁδοῦ πάρεργον ἐν Παρισίοις διατρίβων ὁ Κ. Τόμπρας ἐσπούδασεν ἔτι καὶ τὴν τοῦ Λαγκαστέρου μέθοδον, ἣν οἱ μὲν Ἀγγλοὶ ἐκάλεσαν Self-Tuition, οἱ δὲ Γάλλοι Enseignement mutuel, οἱ δ' ἡμέτεροι Ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον, ἣς εἶχε συσπουδαστὴν καὶ τὸν ἐκ Φιλιππουπόλεως Γεώργιον Κλεόβουλον, μεθ' οὗ συνειργάσθη εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον πινάκων ἀναγνώσεως.

Μετὰ τὰς ἐν Παρισίοις καὶ Βιέννῃ σπουδὰς του ὁ Κ. Τόμπρας ἐπανῆλθεν εἰς Κυδωνίας, ὅπου συνέστησεν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον τυπογραφεῖον καὶ ἐδίδαξε τὴν τυπογραφικὴν τέχνην τοῖς ἀνεψιούς του Ἀναστάσιον Νικολαΐδην, γαμβρὸν τοῦ πατρός μου Δημητρίου Τόμπρα, ἐμποροπλοιάρχου, ὃν παρέλαβεν ὁ Τομπάζης ὡς βοηθὸν του, Ἀναστάσιον καὶ Ἰωάννην Τόμπραν, οἵτινες συνυπηρέτησαν μετὰ τοῦ θείου των καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου καὶ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος μέχρι τέλους σχεδὸν

τῆς βασιλείας του πλὴν τοῦ Ἀναστασίου Τόμπρα, ἀπελθόντος εἰς Κυδωνίας.

Τὸ πρῶτον αὐτοῦ τυπογραφικὸν δοκίμιον ἀνακαλύψας ἐν Ληξουρίῳ τῆς Κεφαλληνίας, ἐκδοθὲν ἐν Παρισίοις ἐν ἔτει 1818, ἀμα ἀναλαβὼν τὴν ὑγείαν, θέλω ἀφιερῶσαι τῷ ἐθνολογικῷ Μουσείῳ, ὡς λείψανον τῆς πρώτης Ἑλληνικῆς τυπογραφίας πρὸ τοῦ 1821.

Εἶναι δὲ λίαν περίεργον τὸ δοκίμιον τοῦτο, διότι περιέχει πλείστας πληροφορίας περὶ τε τῆς περιωνύμου ἑλληνικῆς τῶν Κυδωνιῶν σχολῆς, τῶν σπουδαίων καθηγητῶν αὐτῆς Βενιαμίν τοῦ Λεσβίου καὶ τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν Θεοφίλου Καίρη, τοῦ ἐναρέτου Γρηγορίου, διευθυντοῦ αὐτῆς, καὶ τὰς περὶ τοῦ Κ. Τόμπρα κρίσεις τοῦ συμμαθητοῦ του Γ. Κ. Τυπάλδου ἰατροῦ, διατρίβοντος τότε ἐν Παρισίοις.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΤΟΜΠΡΑΣ